

Regeringskansliet

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

cc: kn.nm@regeringskansliet.se

Svar på remiss – EU:s förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens

Sammanfattning

Region Dalarna har tagit emot remiss av EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens (KN2023/03652) och välkomnar möjligheten att lämna synpunkter på förslaget.

Region Dalarna är överlag positiv till EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens då jord är en livsviktig, begränsad, icke-förnybar och oersättlig resurs. Region Dalarna ser positivt på direktivets övergripande syfte att bidra till att långsiktigt förbättra markhälsan inom EU:s gränser och målet att uppnå god markhälsa till år 2050. Region Dalarna delar EU-kommissionens uppfattning att markhälsa måste ha hög prioritet och hållbar markförvaltning är grundläggande för produktion av livsmedel, foder och andra resurser och vårt välbefinnande.

En av två huvudsakliga utgångspunkter för Region Dalarnas remissvar är den regionala utvecklingsstrategin, "Dalastrategin 2030 – Tillsammans för ett hållbart Dalarna" som bland annat beskriver att jordbruk är en viktig basnäring och att den är betydelsefull, inte minst för miljömässigt hållbar omställning och resiliens. Ett hållbart jordbruk adresserar Dalastrategins samtliga tre målområden Ett klimatsmart Dalarna, Ett konkurrenskraftigt Dalarna och Ett sammanhållet Dalarna.

Den andra huvudsakliga utgångspunkten för Region Dalarnas remissvar är Dalarnas regionala livsmedelsstrategi mot 2030 som bland annat tar upp vikten av att ekonomisk lönsamhet inom livsmedelsproduktionen går hand i hand med miljöförbättrande metoder samt att en miljö- och klimatsmart livsmedelskedja skapar ekosystemtjänster.

I arbetet med remissvaret har dialoger förts med bland andra aktörerna i FRODA-nätverket (Food Region of Dalarna Assembly), Länsstyrelsen Dalarna och Lantbrukarnas Riksförbund Mitt.

Synpunkter i huvudsak

Region Dalarna är överlag positiva till EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens då jord är en livsviktig, begränsad, icke-förnybar och oersättlig resurs. Jordarna behöver värnas och skyddas då de på sina håll är hotade och detta till skada för klimatet, den biologiska mångfalden, människors hälsa, livsmedelsproduktionen och den cirkulära ekonomin. Jordens och markens många ekosystemtjänster behöver upprätthållas. Friska jordar utgör den väsentliga grunden för vår ekonomi, samhälle och miljö eftersom de producerar näringsrika livsmedel och skogsråvara, ökar vår motståndskraft mot klimatförändringar, mot extrema väderhändelser, torka och översvämningar och stödjer vårt välbefinnande. Friska jordar lagrar kol, har mer kapacitet att absorbera, lagra och filtrera vatten och tillhandahålla viktiga tjänster som säker och näringsrik mat samt biomassa för bioekonomisektorer som inte är livsmedel. Vetenskapliga undersökningar visar att omkring 60 till 70 % av jordarna i EU för närvarande är i ett ohälsosamt tillstånd. Alla medlemsstater i EU står inför problemet med jord- och markförstöring. Dock har EU-kommissionen i sin konsekvensanalys gjort bedömningen att Sverige har en betydligt bättre markhälsa än många andra medlemsstater.

Region Dalarna ser positivt på direktivets övergripande syfte att bidra till att långsiktigt förbättra markhälsan inom EU:s gränser och målet att uppnå god markhälsa till år 2050. Som del i detta ska föroreningar reduceras till nivåer som är ofarliga för miljön och mänsklig hälsa.

Region Dalarna delar EU-kommissionens uppfattning att markhälsa måste ha hög prioritet och hållbar markförvaltning är grundläggande för produktion av livsmedel, foder och andra resurser och vårt välbefinnande.

Nedan följer ytterligare reflektioner kring förslaget och synpunkter från Region Dalarna

Region Dalarna ser positivt på att skydda jordbruksmark från markuttag då jordbruksmark är en mycket värdefull resurs för att säkra den långsiktiga tillgången på mat, energi, biologisk mångfald och förnybara material. Särskilt under kommande decennier då de förväntade klimatförändringarna globalt kommer att skapa kraftigt försämrade förutsättningar för jordbrukets produktivitet i stora delar av världen. I och med detta kommer kraven att öka på länderna i norra Europa att kraftigt öka produktionen av livsmedel och då kommer bördig jordbruksmark att vara avgörande, tillsammans med en hållbar, lönsam och konkurrenskraftig jordbruks-/ livsmedelsnäring.

Region Dalarna ser med oro på att direktivet kan komma att öka den administrativa bördan och kostnaderna för små och medelstora företag/lantbrukare/ markägare. Merparten av de små och medelstora företagen/ lantbrukarna/ livsmedelsproducenterna lider av låg lönsamhet vilket bland annat gör att de inte har resurser och möjligheter till

verksamhets- och affärsutveckling samt förutsättningar för att öka sin innovationsgrad. Avgörande faktorer för att stärka och säkra näringens hållbarhet och konkurrenskraft.

Region Dalarna ser med oro på att direktivet kan komma att slå hårdare mot små företag/ lantbrukare som inte är lika väl förbereda på omställningen som direktivet kräver jämfört med stora företag som med större resurser har kommit längre i sin omställning.

Region Dalarna ser med oro på att en ökad administrativ börda och ökade kostnader kan komma att slå ut många små och medelstora företag/ lantbrukare/ livsmedelsproducenter samt minska attraktiviteten för jordbruks och livsmedelsnäringen. Detta i en tid då Sverige och Dalarna behöver många fler företag/ lantbrukare och livsmedelsproducenter för att ha möjlighet att kraftigt öka produktionsgrad och självförsörjningsgrad så som omvärlden kräver.

Region Dalarna poängterar vikten av att direktivet ska respektera och ge utrymme för olika nationella och lokala förutsättningar. Att det ska finnas utrymme för flexibilitet för till exempel fysisk planering och ökad samhällsutbyggnad samt anpassning till svenska jordarter och markslag. I detta är det även av stor vikt att direktivet ger fullt utrymme för det kommunala självstyret.

Region Dalarna ser negativt på att EU-kommissionen, åren efter ett beslut av att genomföra direktivet, kan komma att genomföra skärpningar av krav på medlemsstaterna i direktivet genom delegerade akter eller genomförandeakter. Det bör säkerställas att medlemsstaterna ges möjlighet till medbestämmande och inflytande över eventuella ändringar som över tid ska göras i direktivet.